

ΕΤΣΙ ΕΙΝΑΙ, ΑΝ ΕΤΣΙ ΝΟΜΙΖΕΤΕ

Ο πολιτικός λόγος των αρχαίων Ελλήνων

Του φιλόλογου
Ζαχαρία Καραταράκη

Ζούμε σε μια χρονιά, που θα έχουμε πολλές εκλογικές αναμετρήσεις, εθνικές εκλογές, δημοτικές

και περιφερειακές. Κάποτε πίστευαν ότι οι εκλογές είναι το πανηγύρι της δημοκρατίας, γιατί δίδεται η δυνατότητα στους πολίτες να εκφραστούν και να επιλέξουν τους αντιπροσώπους τους. Η αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι το πολιτεύμα του μέτρου και ώριμη μετεξέλιξη της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, όπου πρώτη φορά θεωρήθηκε ότι στα δημόσια πράγματα πρέπει να συμμετέχουν όλοι. Γι' αυτό και ο Περικλής στον επιτάφιο λόγο του υποστηρίζει ότι, όποιος δεν συμμετέχει στη δημόσια ζωή δεν είναι φιλικός, αλλά άρπστης πολίτης. Φυσικά στην αρχαία Αθήνα δεν θεωρούνταν πολίτες οι γυναίκες, οι δούλοι και οι μέτοικοι, όμως

δεν στρατεύονταν. Μόνο στα νεότερα χρόνια διευρύνθηκε η έννοια του πολίτη με ελάχιστες εξαιρέσεις. Πρωτοπόρος υπήρξε και η χώρα μας.

Αναλυτικές μελέτες για τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τους Θουκυδίδη και άλλους έχουν εξετάσει με λεπτομέρεια τη σκέψη που οδήγησε στην καθιέρωση της δημοκρατίας και αποτελεί έκτοτε πρότυπο όλων των αναπτυγμένων λαών.

Από τις Εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ κυκλοφόρησε το βιβλίο του Βασιλείου Μπετσάκου «Ο πολιτικός λόγος των αρχαίων Ελλήνων», που φιλοδοξεί με εκλεκτικό τρόπο να μας δώσει ένα ανάγραμμα της αρχαιοελληνικής σκέ-

ψης για την πόλη, τους πολίτες, το πολιτεύμα και την πολιτική. Συγκροτείται από επιμέρους κεφάλαια με μορφή μαθημάτων, όπου αναλυτικά παρουσιάζονται ποικίλα θέματα και ακολουθεί πλούσια βιβλιογραφία.

Είναι πολυσελίδο και έγκυρο βοήθημα, που ερεθίζει τη σκέψη μας και μας βοηθά να κατανοήσουμε σε βάθος πώς μεγαλούργησε η σκέψη μετεξελισσόμενη σε τρεις αιώνες και τροφοδοτεί ακόμη και σήμερα όλους τους πολιτικούς στοχαστές και τους απλους πολίτες.

Ο Βασίλειος Μπετσάκος σπούδασε κλασική φιλολογία στο Αριστοτέλειο και έχει διδακτορικό στη φιλοσοφία. Σήμερα είναι μέλος του Τμήματος

Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ. Έχει ειδικά ασχοληθεί με τον Αριστοτέλη κι έχουν δημοσιευθεί πολλές σχετικές μελέτες του.

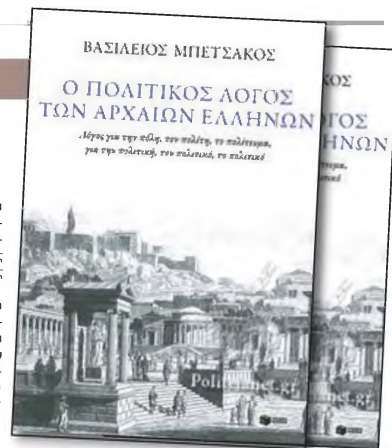
Σε άλλες παρουσιάσεις θα ασχοληθώ με ειδικά κεφάλαια του βιβλίου. Σήμερα θα περιοριστώ λόγω επικαιρότητας σε κάποιες θεσμικές προτάσεις της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

Επειδή οι Αθηναίοι είχαν πικρή εμπειρία από τον Πειρίστρατο καθιέρωσαν τον οστρακισμό. Ψήφισαν, δηλαδή, την εξορία εκείνου που είχε αποκτήσει μεγάλη λαϊκή αποδοχή και πολιτική δύναμη και ίσως ήταν επικίνδυνος να ανατρέψει το πολιτεύμα. Γνωστή είναι η περίπτωση του Αριστείδη.

Επίσης κάθε άρχοντας που

είχε διακριστεί δημόσιο χρήμα απαγορευόταν να απομακρυνθεί από την Αθήνα πριν λογοδοτήσει με λεπτομέρεια για το πως διαχειρίστηκε κάθε οβολό. Ως τότε ήταν υπόλογος.

Ιδιαίτερη σημασία είχε η γραφή παρανόμων. Κάθε πολίτης είχε δικαίωμα να υποβάλει μήνυση εναντίον εκείνου που θεωρούσε ότι υπέβαλε στην Εκκλησία του Δήμου πρόταση που ήταν αντίθετη με τους ισχύοντες νόμους και παρέσυρε τον λαό. Υπήρχε μια παράδοση, θα λέγαμε, άτυπου συντάγματος με τις μεταρρυθμίσεις του Σόλωνα και του Κλεισθένη, που στον 6ο αιώνα θεμελίωσαν τη δημοκρατία. Σήμερα που αναζητείται τρώ-

πος να προστατευθεί η δημοκρατία από εγκληματικές οργανώσεις, νομίζω, διδακτική είναι η αναφορά σε θεσμικές ρυθμίσεις για την προστασία του πο-

λιτεύματος που επιτρέπει βεβαία το ελεύθερο φρόνημα, τον λόγο και την κριτική, αλλά διώκεται η παράνομη πράξη.